

ALİMLERİN AZALMASI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِنَّكُمْ قَدْ أَصَبَحْتُمْ فِي زَمَانٍ كَثِيرٍ فَقَهَاؤُهُ قَلِيلٌ

خُطْبَاؤُهُ قَلِيلٌ سُؤَالُهُ كَثِيرٌ مُعْطَوُهُ الْعَمَلُ فِيهِ

خَيْرٌ مِنَ الْعِلْمِ وَسَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ قَلِيلٌ

فَقَهَاؤُهُ كَثِيرٌ خُطْبَاؤُهُ كَثِيرٌ سُؤَالُهُ قَلِيلٌ

مُعْطَوُهُ الْعِلْمُ فِيهِ خَيْرٌ مِنَ الْعَمَلِ

(طب . عن حزام ابن حكيم بن حزام عن أبيه ؛ طب . كر .

عن حزام بن حكيم عن عمه عبدالله بن سعد الأنصاري)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 135/8 (*Inneküm kad asbahtüm fî zemânin: Kesîrûn fukahâuhû, kalîlün hutabâuhû, kalîlün sü'âlühû, kesîrûn mu'tûhu, el-amelü fîhî hayrun mine'l-ilmî; ve seye'tî aleyküm zemânün: Kalîlün fukahâuhû, kesîrun hutabâuhû, kesîrûn sü'âlühû, kalîlün mu'tühü, el-ilmü fîhî hayrun mine'l-ameli.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [*Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...*]

“—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [*Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...*]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!

[*Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...*]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a. Fakihlerin Azalması, Hatiplerin Çoğalması

Taberânî ve İbn-i Asâkir, Hakîm ibn-i Hizâm RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz ashab-ı kiram'a buyurmuşlar ki:¹

إِنَّكُمْ قَدْ أَصَبَحْتُمْ فِي زَمَانٍ كَثِيرٌ فَقَهَاؤُهُ قَلِيلٌ
خُطْبَاؤُهُ قَلِيلٌ سُؤَالُهُ كَثِيرٌ مُعْطَوُهُ الْعَمَلُ فِيهِ
خَيْرٌ مِنَ الْعِلْمِ وَسَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ قَلِيلٌ
فَقَهَاؤُهُ كَثِيرٌ خُطْبَاؤُهُ كَثِيرٌ سُؤَالُهُ قَلِيلٌ
مُعْطَوُهُ الْعِلْمُ فِيهِ خَيْرٌ مِنَ الْعَمَلِ

(طب . عن حزام ابن حكيم بن حزام عن أبيه ؛ طب . كر .

عن حزام بن حكيم عن عمه عبدالله بن سعد الأنصاري)

RE. 135/8 (*Inneküm kad asbahtüm fî zemânin; Kesîrün fukahâuhû, kalîlün hutabâuhû, kalîlün sü'âlühû, kesîrün mu'tûhu, el-amelü fîhî hayrun mine'l-ilmî; ve seye'tî aleyküm zemânün: Kalîlün fukahâuhû, kesîrun hutabâuhû, kesîrün sü'âlühû, kalîlün mu'tühü, el-ilmü fîhî hayrun mine'l-ameli.*)

(*Inneküm kad asbahtüm fî zemânin*) “Siz öyle bir zamanda bulunuyorsunuz ki, (*kesîrün fukahâuhû*) fukahası çok, (*kalîlün hutabâuhû*) hutebası az, (*kalîlün sü'âlühû*) isteyenini az, (*kesîrün mu'tûhu*) vereni çok, hayr u hasenatları bol. İsteyene de istettirmiyorlar,

¹ Taberînî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.197, no:3111; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.337, no:529; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.225, no:3535; Hakîm ibn-i Hizâm RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.254, no:38628; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.447, no:8788.

ihtiyaç sahiplerini arayıp bulup veriyorlar. (*El- amelü fîhî hayrun mine'l-ilmî*) İşte böyle zamanda amel ilimden hayırlıdır.”

(*Ve seye'tî aleyküm zemânün*) “Size öyle bir zaman gelecektir ki, (*kalîlün fukahâühû*) fakahası az, (*kesîrun hutabâühû*) hatibleri çok, (*kesîrün sü'âlühû*) isteyenini çok, (*kalîlün mu'tühü*) vereni az. (*ilmü fîhî hayrun mine'l- ameli*) O zamanda ise ilim amelden hayırlıdır.”

İlme ihtiyaç yoktu. Fukaha bol, onlar insanları irşad ediyorlar. Muhtaç da az, binâen aleyh amel lâzım. Çünkü onlar amele çok dikkat ediyorlardı. Gece gündüz namaz içinde, Kur'an içinde, ibadette taatte idiler.

Fakat bu zaman geçecek, arkasından bir zaman gelecek ki fakihler az olacak. Fakih deyince mutlaka bilen demek değil; basiret sahibi, işin içine nüfuz etmiş, derinliklerini bilen insan. İlmin derinliklerine vukufu olan kimselerdir. İmam Azam Ebû Hanife, İmam Şâfiî, Hanbeli ve emsali gibi zâtlar...

Yoksa bugün ilim bilen çok kimseler var. İsimlerini bilmediğimiz birçok ilimler var ki, bugün onları bilenler çok. Onları bilenler çok ama burada onların hiç birisinin lüzumu yok. Onlar bazı dünya adamlarına ait bilgiler. Onların sahipleri ayrı. Fakat bize ait olan ilimler başka. Onlar bizim yanımızda ilim sayılmaz. Çünkü biz muhtaç değiliz onlara. Onun sınıfları da ayrı, o sınıfları da onları öğrensinler.

Binâen aleyh, bir zaman gelecek ki fakih bulamayacaklar, çok az. olacak. Belki bir memlekette bir tane, belki birkaç memlekette birkaç tane olacak. Fakat hatiplerin, söyleyicilerin hesabı yok, bol.

Çıkıyor kürsüye yahut nereye ise söyledikçe söylüyor. Laf ebesi diyorlar ya, laf çok...

Dilenci de çok, isteyenler çok olacak, fakat buna mukabil verenler de az. olacak. İsteyen çok ama veren yok.

O zaman, evvelki devirde amel lazımdı, şimdi bu devirde de ilim lazım! O gün için ilim amelden hayırlıdır. Çünkü ilimsiz olursa, amel insanlara kâfi gelmiyor.

b. Emredilenin Onda Birini Yapanın Kurtulması

Tirmizî ve İbn-i Adiy, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

إِنَّكُمْ الْيَوْمَ فِي زَمَانٍ مَنْ تَرَكَ مِنْكُمْ عَشْرَ مَا
أَمَرَ بِهِ هَلَكَ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ مَنْ عَمِلَ
مِنْكُمْ بِعَشْرِ مَا أَمَرَ بِهِ نَجَا

(ت. غريب، عد. عن أبي هريرة)

RE. 136/1 (*Innekümü'l-yevme fî zemânin, men tereke minküm uşra mâ ümira bihî, heleke; sümme ye'tî zemânün, men amile minküm bi-uşri mâ ümira bihî, necâ.*)

(*Innekümü'l-yevme fî zemânin*) “Siz bugün öyle bir zamanda bulunuyorsunuz ki, (*men tereke minküm uşra mâ ümira bihî*) size emredilenin onda birisini bırakırsanız, (*heleke*) helâk olursunuz.” Tamamını yapmanız lazım. Siz bugün o devirdesiniz.

(*Sümme ye'tî zemânün*) “Fakat bundan sonra ileride öyle bir zaman gelecek ki, (*men amile minküm bi-uşri mâ ümira bihî, necâ*) o zamanda emredilenin onda birini yapan kurtaracak yakasını, kurtulacak.”

Bugün dokuzunu yapan birisini bırakırsa, helâk olur. Fakat ileriye doğru bir devir gelecek ki, emredilenin onda birisini yapabilirse, o zaman necat hasıl olur. Bu farzlar için değil, nafileler için. Bu onda bir demek, nafilelerden terk edilirse... Fakat ferâiz muhakkak işlenecek.

Yani öyle bir devirdeyiz ki bugün, ancak işte ilim sahibi insan kendini kurtarabilirse, ne âlâ...

c. Ahir Zamanda Alimlerin Azalması

Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

---

² Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:2193; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.73, no:72; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.316; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.254, no:38626; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.446, no:8785.

إِنَّكُمْ فِي زَمَانٍ عُلَمَاؤُهُ كَثِيرٌ وَخُطَبَاؤُهُ قَلِيلٌ
مَنْ تَرَكَ فِيهِ عَشِيرَ مَا يَعْلَمُ هَوَى أَوْ قَالَ هَلَكَ
وَسَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَقِلُّ عُلَمَاؤُهُ وَيَكْثُرُ
خُطَبَاؤُهُ مَنْ تَمَسَّكَ فِيهِ بِعَشِيرِ مَا يَعْلَمُ نَجَا

(حم . عن أبي ذر)

RE. 136/2 (*Inneküm fî zemânin ulemâuhu kesîrûn, ve hutabâühû kalîlûn; men tereke fîhî uşeyra mâ ya'lemü hevâ, ev kâle: Heleke; ve seye'tî ale'n-nâsi zemânün, yakîllü ulemâühû, ve yeksürü hutabâühû; men temesseke fîhî bi-uşeyri mâ ya'lemü necâ.*)

Ashabına karşı söylüyor:

(*Inneküm fî zemânin*) “Siz bugün öyle bir zamandasınız ki, (*ulemâuhu kesîrûn*) alimleri çok, (*hutabâühû kalîlûn*) hatibleri azdır. Çünkü ilim olunca hatibe ihtiyaç kalmaz. (*Men tereke fîhî uşeyra mâ ya'lemü hevâ, ev kâle: Heleke*) Bugün bir kimse bildiğinin onda birini terk etse, cehenneme yuvarlanır veya helâk olur.” Tamamını yapmanız lazım! Siz bugün o devirdesiniz. Ne biliyorsanız hepsini yapacaksınız, bir tanesini terke cevaz yok.

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.155, no:21409; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.I, s.337; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.255, no:38629.

(*Ve seye'tî ale'n-nâsi zemânün*) “İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, (*yakıllü ulemâühû*) bileni az, (*ve yeksürü hutabâühû*) anlatmaya çalışanı hatibleri çok olacak. (*Men temesseke fîhî bi-uşeyri mâ ya'lemü, necâ*) O zamanda, bildiğinin onda birini yapan, kurtulacaktır.”

Şimdi bugün misafirlikteydik, birisi ders yapıyor. Dersinde şöyle bir mevzu geçti, çok hoşuma gitti. Biz de evvelce bir bahsettiydik ya.

Ahlâk-ı İslâmiyyeden bahsederken, bir adamın atına çalmışlardı da, çalınan atına adam, atı alan günaha girmesin diye atın sahibi hakkını helal etmişti ona. O adam günaha girmesin, haram yemesin o adam diyerekten, “Helal olsun at.” demiş,

Şimdi bugün de gördüm ki, Muaviye RA ile ashabdan Zübeyir RA'ın bahçeleri yan yanaymış. Muaviye Hazretleri'nin işçileri Zübeyir Hazretleri'nin işçilerine, bahçesine zarar vermişler. O da Muaviye'ye bir mektup yazmış, demiş;

“—Senin işçilerin benim işçilerime, bahçeme, mülküme tecavüz ediyorlar, zarar veriyorlar. Onun çaresine bak.” diye bir mektup yazmış.

Muaviye Hazretleri mektubu almış:

“—Ne dersin sen buna?” diyerekten çocuğuna vermiş.

Çocuk bakmış, azıcık tabirleri beğenmemiş. Yani Muaviye Hazretlerine söylemesi lazım gelen üslubu kullanamadığı için tehdit makamı var mektupta. O tehdidi hazmedememiş:

“—Yollayalım bir müfreze asker, katletsin bunları. Böyle adamların lüzumu yok!” demiş.

“—Çok kötü düşündün!” demiş. Kendisi almış kalemi eline:

“—Mektubunu aldım. Senin acına ben de aynı iştirakle iştirak ederim. Senin acın benim de acımdır. Binâen aleyh benim tasarrufumda olan her şey senin emrine amadedir. Bahçemi sana hediye ettim, bütün işçileriyle, içinde bulunanlarıyla beraber malına kat, tasarrufu senindir.” demiş.

Şimdi bunlar İslâm tarihindeki büyüklük numuneleridir. Biz bugün beş lira için, on lira için, az bir paralar için mahkeme kapılarında, boğaz boğaza adam öldürmeler, envai çeşit işler yapıyoruz. Allah kusurlarımızı affetsin...

Aziz kardeş!

Bu kolay bir şey değildir. İnsanda bir nefis var. Ashab-ı kiramın derecesini öğrenir insan buradan. Ashab-ı kiram denince çoğu kimse bizim gibi bir adam zanneder;

“—Eh bir bağ bağışlamış bir bahçe bağışlamış ne lazım gelir.” diye düşünür.

Öyle değil. Bu nefse hakimiyet ile insanlıktaki üstün mertebeye çıkmanın nümunesi bu. Hepimiz bununla mükellefiz. Yani insanlığın böyle yalnız yiyip içme ve yaşama konuları, bütün mahlûkat bunda müşterektir. Biz o mahluklardan ayrılamazsak, o mahlûkların

seviyesinde bir mahlûk oluruz biz de. Biz insan olmaklığımız dolayısıyla daima üstünlük isteyen bir mahlûkuz.

Üstünlüğümüz ne ile olacak? Boyumuzla posumuzla değil, ahlâkımızla ve imanımızdaki tekemmül ile olacak.

Onun için bilmem buradakiler belki şey yapar mı ama bugün söylediğimiz dersten bir nebze tekrar edeyim burada.

İnsanlar bu hayatlarını şeysi için boğuşuyorlar, çalışıyorlar. Bu çalışmalarına karşılık Rasûl-ü Ekrem SAS'in ahabî bize nümunedir. Ashab-ı kiram ve Rasûlü Ekrem başta bize nümunedir. Bunları daima nümune ittihaz etmemiz lazım gelirken yapmıyoruz.

Rasûl-ü Ekrem'in hayatını hepiniz bilirsiniz, okumaya da lüzum yok. Babalardan, analardan, hocalardan dinlemek suretiyle Rasûlü Ekrem'in hayatını bilmeyen yoktur. Nasıl bir zâhidane, zühd ile bir hayat geçirmiştir: Bazen aç, bazen tok...

Peygamber SAS'in niçin bir sarayı olmadı? Niçin evinin eşyası devrine göre şöyle muntazam olmadı?

O da olabilirdi değil mi? Envai çeşit yatakları, karyolası. Envai çeşit şeylerle evi süslü olabilirdi.

Niçin bazen aç kalıyordu da bu açlık neden ileri geliyordu?

“—Peygamber iken niçin aç kalsın canım, olur mu? Bizim birimiz bile aç kalmamıza tahammül edemiyoruz biz. E Peygamberimiz nasıl olur da tenezzül etmez de açlıkla karnını taşla bağlar ve bunu kimseye sezdirmez?”

Bunun nümuneleri çok da şimdi burada insanın ağrına gidiyor;

“—Niçin Peygamber SAS böyle zarurete katlandı?”

Bunu biraz inceleyince, düşününce anlıyoruz ki; bu dünya hayatının tatlarının kıymeti yok. Mesela ağzımız tadı alır, yediğimiz bir şeyden tadı hoş gelir, çok yemek isteriz. O hoştur çünkü ama ağzımızın tadı bozulursa, yemek istemeyiz çünkü hastayızdır. Ağzımızda tat yok, önümüzde en iyi bir yemek de hoşumuza gitmez, yemeyiz. Çünkü içerisi istemiyor, hastalık var, ağızda da onun semeresi görülüyor.

Bunun içindir ki insanın en kıymetli şeyi gönlüdür. Gönül hasta olunca, ibadete şevk, neşe, zevk, üstünlük olmaz. İbadetin en tatlısı, güzeli gönüldeki neşeye bağlıdır. Binâen aleyh ağız tatlı olduğu vakitte, iştahı yerinde olunca yemeği insan güzel yiyebiliyor. Ağzı da tatlı istediği gibi yiyebiliyor. Bozulunca tedavisini arıyor, çaresini arıyor düzeltmeye çalışıyor.

Şimdi insanın gönlü tadı, ekmeğin tadını ağız alıyor. İbadetin tadını da gönül alır. İbadette tat ne göze aittir, ne ağıza aittir, ne kulağa aittir. Kulak sestten hoşlanır, burun güzel kokudan hoşlanır, ağız güzel tatlardan hoşlanır. Ama gönül?

Allahu ekber diyoruz huzur-u ilâhiye duruyoruz. Ne var tatlanacak önümüzde? Bakıyoruz taş, bakıyoruz önümüzde halılar... İşte burada mâneviyat denilen kuvvetten insanın nasibi yoksa, hissesi yoksa, onunki âdet kabilinden yatıp kalkmaktan ibarettir. Bir görenektir, anasından babasından gördüğü gibi yatar kalkar ibadet yapar. Sevabını alır yine, üzerinden borç günahı silinir.

Ama bu kâfi geliyor mu insana? Borcunun silinmesi ile oluyor mu? Bunu senelerden beri kılıyoruz da bu namazı, niçin bu namazdan bir tat alamıyoruz?

Ağzımızın tadı azıcık eksilince;

“—Ben de bir şey var yahu, bu yemeğin tadını anlaya- mıyorum.” diyoruz ve sebebini hemen araştırıyoruz. Erbabını arayıp bu tatsızlığın nereden geldiğini bulup onu gidermeye çalışıyoruz.

Ya gönlümüzün bu ibadetin zevkini alamadığının sebebini niçin araştırmıyoruz? Niçin ben senelerden beri namaz kılıyorum da gönlümün hiçbir haberi bile olmuyor? Herkes gibi yatıp herkes gibi kalkıyorum. Selam verip gidiyorum?

“—E bu oldu mu ya, bu ibadet midir yani?”

İbadet, gönlün Allah’a bağlanmasıyla olur. E gönül Allah’a bağlanmamıştır ki namazda? Niyet ediyoruz ama gönlümüzde yok bir şey.

Binâen aleyh Rasûlüllah SAS olsun ashab-ı kiram olsun, Ebû Bekirlerin... Onlar namaza durduğu vakitte böyle gönüllerinin harıltısı şarıltısı dışarıdan duyuluyordu. Yani muhabbetullah öyle bir nârdır ki, muhabbetullah öyle bir ateştir ki, gönülde Allah muhabbetinden başka bir muhabbet bırakmaz. Yakar hepsini... O muhabbet-i ilahiye'nin girdiği gönülde başka sevgi kalmaz. Başka sevgi kalmayınca senin şununa bununa elbette iltifat eden olmaz. Çünkü Hak sevgisi içerisini doldurmuştur.

Hak sevgisi içerisini doldurduktan sonra, senin sarayın, senin bilmem altınlardan, yakutlardan yaptığın köşklerin Allah'ın sevgisinin yanında ne kıymeti olur?

Onun için, insana lâzım olan Allah sevgisini gönlüne doldurmaktır. Eğer biz de Allah sevgisini gönlümüze doldura- bilsek, bu isrâfâtın hiçbirisi yapılmaz. Bizim eşyalarımız, bugün evimizdeki eşyalar hepsi israf. Niçin? İhtiyacın dışında çünkü... Hepsi ihtiyacın dışında... İhtiyacın dışında olunca, hepsinden mes'ul olacağız. Allah kusurlarımızı affetsin...

Onun için bize lâzım olan şey, Allah sevgisinin gönüllere tam mânası ile sindirebilmesi. Öyle lafla olmuyor bu. Onun için bütün ahlâk mertebelerini aşmak lazım!

Burada affedersiniz ama bir şey daha anlatmak isterim:

Bu muhabbetullah kolay bir şey değildir. Kolaylıkla da gönle girmez. Üç mertebesi vardır:

Evvela insan üstazında fâni olmadıkça, üstazının harekâtına uymadıkça, hareketlerini üstazının hareketlerine uydurmadıkça Rasûlüllah'tan nasib alamaz. Rasûlüllah'tan nasib alabilmek için üstazının bütün tavsiyelerine uyması lazım. Ona fenâ diyorlar. Üstazında fenâ olduktan sonra, Rasûlüllah'ta da fenâ olmaya gider iş. Rasûlüllah'ta fâni olduktan sonra, Allah'ta fâni olur ki muhabbetullah o zaman içeriye siner işte...

Sen üstazını tanımazsan, Rasûlüllah'ı hiç tanıyamazsın. Rasûlüllah'ı tanımak için üstadı tanımak lazım! Alim dediğin, o sana Rasûlüllah'ı tanıttırarak zât. O sana Rasûlüllah'ı tanıttırarak, arada vasıta olan zâtı sen saymazsan, Rasûlüllah'a nasıl ulaşacaksın?

Affedersiniz, çok güzel bir gündeyiz. Şimdi araba ile geliyoruz bir yerden. Oranın çocukları arabanın önünde oturuyorlardı. Beni sakallı görünce, "Sakallı, sakallı!" diye bağırıyorlar. Yani öyle bir devrin insanı yetişiyor ki bugün, bak dinle hiç alâkası yok. Arabada giden babası yerinde, dedesi yerinde bir adama "Sakallı!" diye bağırıyor. Ne terbiye yani!

Şimdi bu terbiyedeki insana, sen nasıl olur da Allah'ı anlatırsın, nasıl Peygamber'i anlatırsın?

Ben hoca olmasam bile, hocalıkta da zaten bir iddiamız yok. Bir ihtiyarın hiç olmazsa ihtiyarlığına hürmet edilmesi lazım gelirken, 18-20 yaşında bir genç "Sakallı!" diye bağırıyor.

Ona bu terbiyeyi veren insanlar, nasıl terbiye ediyor? Bunlar yarın devletin idaresinin, hizmetinin başına geçtiği vakitte bu milletin hâli ne olur? O zaman biz görmeyiz bunları ama, Allah cümleminizin yardımcısı olsun...

Onun için, Allah muhabbetinin gönülde yerleşmesi, üstazına olan muhabbete bağlı. Üstazına olan muhabbet çok incedir. Üstazına olan muhabbet elini öpmekle olmaz, ayağa kalkmakla olmaz, onu kucaklamakla, öpmekle olmaz. Rasûlüllah'a ashab-ı kiram nasıl bağlıydılarsa, insanların da kendilerini irşad eden hocalara öyle bağlanmaları lazım! Öyle bağlanamadıkça Rasûlüllah'ı sevemez.

Sevgi dille değil ki! Bu sevgi, Allah verecek o nuru da öyle seveceksin onu. Onu da sevmeyince Allah'ı hiç sevemez.

Çünkü biz şimdi deriz ki, “Biz Ancak görürsek severiz.” deriz. “–Biz Rasûlullah'ı gördük mü, ashab-ı kiramı gördük mü?” Görmedik ama nasıl severiz? Canımız gibi severiz.

Firavunu gördük mü? Görmedik ama ondan da öyle nefret ederiz. Neden? Kulak vasıtası ile onlar bizim içimize girmiştir. İyiyi severiz, kötüyü de sevmeyiz.

Binâen aleyh, Peygamber SAS Efendimiz'i görmediğimiz halde, Allah'ın sevgilisidir diyerekten içimizden seviyoruz. Ashabı seviyoruz görmediğimiz halde... Bizim dinimize çok hizmet etmişlerdir, Rasûlüllah'a çok hizmet etmişlerdir diyerekten.

E binâen aleyh bu varlıkların sahibi olan Hz. Allah'ı da görmediğimiz halde âsârını görüyoruz. Nasıl ashabın âsârını görüyor da seviyorsak, Allah-u Teâlâ'nın da âsârı meydanda... Yer, gök, bütün eşya hepsi Allah tarafından yaratıldı.

Şimdi affedersiniz yine, sevmenin çeşitleri var ya. Bize birisi bir ev bağışlasa, kâfî miktarda para da verse, mobilyası da içerisinde, otomobili de kapımızda... O adamı ne kadar çok severiz biz?

Bedavadan ev verdi bize bir tane. Kapıda da emrimize amade otomobil duruyor. Eh istediğimiz kadar her ay da para veriyor bize. Çok teşekkür ederiz o adama.

Niçin? İnsan, kendisine ihsan edenleri sevmek cibiliyetinde yaratıldı. O cibiliyet var hilkatte... Kendisine yardım edenleri sevmek cibiliyeti var.

E bugün bu vericiler kendiliğinden vermemiştir, ona ver diyen vardır da öyle verir. Mesela bugün memurlara aylık verir bir efendi. Fakat o aylığı o vermez ki! Yukarıdan emir gelmiştir şuna şu kadar, buna bu kadar parayı ver diyerekten, o tevziatçıdır. Bu dünyadaki vericiler de tevziatçıdan başka bir şey değildir. Asıl veren, verdiren Allah!

Binâen aleyh vereni görme de verdireni gör! Asıl seveceksen vereni değil verdireni sev! O verdiren sana bir sebeple vermiş. Kuvveti kudreti, zekayı aklı, her şeyi vermiş.

Bugün milyonlar verseler, senin gözünün birisini alalım deseler, gözünü veren olur mu canım?

“—Senin kulağını alalım, sen sağır ol. Bize bir kulak lazım. Senin kulağın için sana 100 milyon lira verelim!” deseler, razı olan insan çıkar mı dersin? Olursa bu muhakkak delidir derler.

Aklını alayım dese birisi, kâinatı da sana bağışlayacağız. Ama şu aklını bize ver, bir akılsıza vereceğiz o lazım dese, kim verir aklını? Kimse vermez.

E bunların hepsini bize veren Allah Celle ve A'lâ, bedavaya vermiş. Bize bunları bedava bahşeden Allah'ı sen bırak da, onun emrine itaat etme de, sevgiyi sen mala ver, sevgiyi sen paraya ver, sevgiyi sen dünyanın geçici varlıklarına ver. Sonra da Müslümanlık iddiasında bulun.

Allah cümlemizi affetsin... Nimetlerin sahibi olan Hz. Allah'ı gören, bilen ve onu seven hakiki kullarından eylesin...

d. Ümmetimin Çokluğuyla İftihar Edeceğim

Ahmed ibn-i Hanbel, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

إِنَّكُمْ الْيَوْمَ عَلَى دِينٍ وَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ

فَلَا تَمْشُوا بَعْدِي الْقَهْقَرَى

(حم . عن جابر)

RE. 136/3 (*Innekümü'l-yevme alâ dînin, ve innî mükâsirun bikümü'l-ümeme, felâ temşû ba'di'l-kahkarâ.*)

(*Innekümü'l-yevme alâ dînin*) “Siz bugün bir din üzerinesiniz ki o din benim dinimdir. (*Ve innî mükâsirun bikümü'l-ümeme*) Ben de kıyamet gününde ümmetimin çokluğuyla iftihar edeceğim. (*Felâ temşû ba'di'l-kahkarâ.*) Binâen aleyh, ben dünyadan ayrıldıktan sonra, sakın ha dininizi bırakıp da başka tarafa dönmeyin!”

e. Yağmur Yağması İçin Dua

Ebû Dâvud, Hâkim ve Beyhakî, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

إِنَّكُمْ شَكَّوْتُمْ جَدَبَ دِيَارِكُمْ وَاسْتِئْخَرَ الْمَطْرَ
عَنْ إِبَّانِ زَمَانِهِ عَنْكُمْ وَقَدْ أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ
بِالدُّعَاءِ وَوَعَدَكُمْ أَنْ يَسْتَجِيبَ لَكُمْ ثُمَّ
قَالَ (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.354, no:14853; Taberânî, *Mu'cemü'l- Evsat*, c.V, s.212, no:5114; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.101, no:2133; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.578, no:12295; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.180, no:913; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.433, no:8750.

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ
اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ وَ
نَحْنُ الْفُقَرَاءُ أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ وَاجْعَلْ
مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ

(د.ك.ق. عن عائشة)

RE. 136/4 (*Inneküm şekevtüm cedbe diyâriküm; ve'sti'hâra'l- matari an ibbâni zemânihi anküm, ve kad emerakümu'llàhu azze ve celle bi'd-duài, ve veadeküm en yestecîbe leküm, sümme kàle: (El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne. Er-rahmâni'r-rahîm. Mâlik-i yevmi'd-dîn.) Lâ ilâhe illa'llàhu yef'alü mâ yürîdü, allâhümme enta'llàhu lâ ilâhe illâ ente'l-ganiyyi, ve nahhü'lfukarâü, enzil aleyne'lgayse, ve'c'al mâ enzelte lenâ kuvveten, ve belâğan ilâ hîn.*)

(*Inneküm şekevtüm cedbe diyâriküm*) “Siz memleketinizin kıtlığından şikâyetçi oldunuz, (*ve'sti'hâra'l-matari an ibbâni zemânihi anküm*) yağmurun azlığından şikâyetçi oldunuz.”

---

⁵ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.402, no:992; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.349, no:6202; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.121, no:2519; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.476, no:1225;

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.831, no:21587; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.445, no:8783.

Bir kıtlık zamanı olmuş, yağmur yağmıyor. Şikâyet etmişler Efendimiz SAS'e:

“—Kuraklık arttı, artık mahsul olmayacak, kuruyacak.”

Efendimiz SAS de buyurmuşlar ki:

(*Ve kad emerakümü'llàhu azze ve celle bi'd-duài*) “Aziz ve Celil olan Allah, size duayı emretmiş, (*ve veadeküm en yestecîbe leküm*) ve duaya icabet etmeyi de size vaad etmiştir.”

(*Sümme kàle*) Sonra kendileri hutbeye çıkıp, buyurmuşlar ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا

يُرِيدُ اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَنِيُّ

وَنَحْنُ الْفُقَرَاءُ أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ وَاجْعَلْ

مَا أَنْزَلْتَ لَنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ

(*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîne*) “Bütün hamdler, alemlerin Rabbi olan Allaha mahsustur. (*Er-rahmâni'r-rahîm*) O Rahman ve Rahim'dir. (*Mâlik-i yevmi'd-dîn*) O ceza gününün sahibidir.” (Fâtîha, 1/1-3)

(*Lâ ilâhe illa'llàhu*) “Ondan başka gerçek mâbud yoktur, (*yef'alü mâ yürîdü*) o murad ettiğini yapar. (*allàhümme enta'llàhu lâ ilâhe*

illâ ente'l-ganiyyi) Ey Allahım! Sen Allah'sın, senden başka İlah yoktur, ancak sensin zengin. (*Ve nahhü'lfukarâü*) Biz ise fakirleriz. (*Enzil aleyne'lgayse*) Bize yağmur indir. (*Ve'c'al mâ enzelte lenâ kuvveten*) Bize indirdiğini bizim için kuvvet yap. (*Ve belâğan ilâ hîn*) Ulaştırıcı yap, bir vakte kadar.”

Bu duayı yapmışlar.

Bu duanın arkasından İki rekat da namaz kılmışlar. Daha ashab-ı kiram o namaz esnasında iken, hava gayet açık berrakken Cenâb-ı Hak derhal bulutlarını göndermiş, başlamış yağmur yağmaya... Ve Mescid-i Şerif'in içerisine de yağmış, hatta Efendimizin alını ıslanmış. Mescidin tabanı toprak o zaman ya...

O zaman Rasûllah Efendimiz buyurmuş ki:

أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
وَأَنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

(*Eşhedü enna'llàhu alâ külli şey'in kàdîrin. ve ennî abdu'llahi ve rasûlühû.*) “Ben şahitlik ederim ki Allah her şeye kàdirdir ve ben Allah'ın kulu ve rasûlüyüm!”

f. Şarkı Garbı Fethedeceksiniz

Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizîve Beyhakî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

إِنَّكُمْ مَنْصُورُونَ وَمُصِيبُونَ وَمَفْتُوحٌ لَكُمْ فَمَنْ
أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ
وَلْيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَلْيَصِلِ الرَّحِمَ وَمَنْ كَذَبَ
عَلَى مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

(حم . ت . حسن صحيح ، ق . عن ابن مسعود)

RE. 136/5 (*Inneküm mensûrune ve musîbûne ve meftûhun leküm, femen edreke zâlike minküm felyettakî'llàhe velye'mur bi'l-ma'rûfi velyenhe ani'l-münkeri, velyasili'r-rahîme; ve men kezebe aleyye müteammiden, felyetebevve' mak'adahu mine'n-nâri.*)

(*Inneküm mensûrune ve musîbûne*) “Siz mansur ve muzaffer olacaksınız, isabetli yol üzerindesiniz. (*Ve meftûhun leküm*) Siz şarkla garbın futûhatına erişeceksiniz. (*Femen edreke zâlike minküm felyettakî'llàhe*) Sizden herhangi biriniz o zamana ulaşırsa, Allah'tan korksun, takvâyı elden bırakmasın!

---

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.212, no:2183; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.436, no:4156; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.175, no:7275; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.X, s.94, no:19993; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.205, no:5304; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.44, no:337; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.390, no:1574; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, sb102; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.237, no:29257; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.451, no:8801.

(*Velye'mur bi'l-ma'rûfi velyenhe ani'l-münkeri*) Emr-i bil maruf, nehy-i anil münker yapın! (*Velyasili'r-rahîme*) Ve sıla-i rahimde bulunsun, akrabalık bağlarını birleştirsin. (*Ve men kezebe aleyye müteammiden,*) Kim kasden bana bir yalan isnad ederse, (*felyetebevve' mak'adahu mine'n-nâri*) ateşteki yerine hazırlansın!”

İslâmiyet'ten evvel, Hz. Ömer'le (581-644) bir arkadaşı Acemistan'a at götürmüşler, at ticareti yapacaklar. Atlarının birisi çalınmış yahut ikisi de çalınmış, hatırımda yok.

Yabancı memleket; şuraya müracaat etmişler, buraya müracaat etmişler, at veya atları kayıp. Sonra birisi akıl vermiş bunlara, demiş ki:

“—Gidin hükümdara haber verin, bulsun! Derhal bulur o sizin atlarınızı.”

Bir tercüman bulmuşlar, hükümdara çıkmışlar. Tercüman kasıtlı yanlış bir tercüme yapmış, padişah savmış bunları başından. Sonra daha bir dürüst tercümanla dertlerini anlatmışlar Nûşirevan'a⁷... Derhal hırsızları bulmuş;

“—Yarın gelin hayvanlarınızı alın!” demiş.

Ertesi gün onları bir yerden geçiriyorlar. Hz. Ömer bakmış, oğluyla diğer hırsızlar sallanıyorlar, asılmışlar.

---

⁷ Burada şahıslarda bir karışıklık var. Çünkü Nuşirevan 579'da ölmüş, Hz. Ömer onun ölümünden üç sene sonra 581'de doğmuş. Aynı devirde yaşamamışlar.

Adam o kadar âdil, bak evladına iltimas etmiyor. Evladını asmış. Çünkü evladı da o hırsızların arasında imiş. Allah muhafaza etsin. Adalet böyle olmuş.

Hız. Ömer Halife olmuş. Bu arkadaşı da Mısır'a vali olmuş yahut Şam'a. Şam'a zannedersen. Şam'a vali olmuş orada bir yahudinin mülküne, demiş;

“—Sen bunu bize ver, buraya biz cami yapacağız.”

Yahudi;

“—Veremem!” demiş.

“—Vereceksin!”

“—Veremem!” filan deyince,

“—Sana bir ay müddet! Bu bir ay zarfında verirsen verirsin, vermezsün senin mülkünü elinden alacağız.” demiş.

Düşünmüş, demiş:

“—Gideyim ben bir bunların halifesine şikayet edeyim bu adamı. Bunlar benim elimden nasıl alır?”

Gelmiş, sormuş:

“—Halife nerede?”

Demişler:

“—Mezarlıktadır.”

“—Ne bileyim ben onun nasıl bir adam olduğunu?”

“—Üstünde bilmem şu kadar yaması olan bir adamdır.” demişler.

Bulmuş, anlatmış:

“–Keyfiyet bundan ibaret.” demiş.

Halife Hz. Ömer bir deri parçası almış, üzerine üç kelime yazmış:

“–Ben Nuşirevan’dan daha âdilim!”

“–Bunu götür!” demiş.

Adam bunu okuyunca rengi kaçmış, demiş,

“–Artık bundan sonra elleşmem senin malına.”

“–Neden bu üç kelimedenden bu kadar korktun da benim malımı bana veriyorsun?” demiş.

“–Vaktiyle böyle bir şey olmuştu da, onu bana ikaz ediyor, hatırlatıyor.” demiş.

Yahudi bundan çok etkilenmiş:

“–Sizin dininiz çok güzel! Ben o arsayı size hibe ettim, ben de müslüman oldum.” diyerekten hem kendi müslüman olmuş, hem de o arazisini kendisi hibe etmiş.

Zannedersen, Şam’daki büyük Cami-i Emeviye’yi büyütmek istemişler de, o yahudinin evi de orada. Onu alamayınca, işte bu vak’a zuhur etmiş.

O zamanda daima emr-i ma’ruf yapınız, nehy-i ani’l-münker yapın!

Şimdi bakın, adam bana affedersiniz ya, “Sakallı!” diye bağırmaktan utanmadı. Bir de yanımda bir doktor vardı. O doktor da yeni evli bir Arap doktor. Ona da iki tane arkadan gelen demiş ki:

“–Gerici bak, gerici bunlar!” demiş.

Niye? Hanımı mantolu örtülü, öteki sağı solu çıplak. Bunu ayıplıyor.

Bunlar alenen bu tecavüzleri bize yaparken, bir müslüman kardeşine, “Sen de müslümansın! Bu yasaktır, bu günahtır!” diyemiyor. Evladına da diyemiyor.

İşte Efendimiz bu husus üzerinde çok durmuşlar, “Daima emr-i maruf yapın, nehy-i ani’l-münker yapınız.” diye tavsiyede bulunmuşlar, Müezzin efendinin de bu hususta kabahati çok. Çünkü evine gelen birçok kadınları ben görüyorum, hep çıplak... Akraba-i taallukatı tabi, diyemiyor onlara bir şey...

g. Şam Tarafında Toplanacaksınız

Ahmed ibn-i Hanbel, Tirmizî ve Hâkim, Behz ibn-i Hakîm’den rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

إِنَّكُمْ تُحْشَرُونَ رِجَالًا وَرُكْبَانًا وَتُجْرُونَ عَلَى
وُجُوهِكُمْ هَاهُنَا وَنَحَا بِيَدِهِ نَحْوَ الشَّامِ

(حم . ت . حسن ، ك . عن بهز بن حكيم عن أبيه عن جده)

---

⁸ Ahmed ibn-i Hanbell, *Müsned*, c.V, s.3, no:20043; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.I, s.94; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XIX, s.409, no:975; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.608, No:8686; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.40, no:894; Behz ibn-i Hakîm, babasından, o da dedesinden.

RE. 136/6 (*Inneküm tuhşerûne ricâlen ve rukbânen, ve tucerrûne alâ vücûhiküm hâhünâ, ve nehâ bi-yedihi nahve's-şâmi.*) (*Inneküm tuhşerûne ricâlen ve rukbânen*) “Sizler yaya ve binekli olarak, (ve tucerrûne alâ vücûhiküm hâhünâ) ve yüz üstünde bu tarafa toplanacaksınız. (Ve nehâ bi-yedihî nahve's-şâmi) Eliyle Şam tarafını işaret etti.”

h. Size Şam'ı Tavsiye Ederim

Taberânî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Ef endimiz buyurmuşlar ki:⁹

إِنَّكُمْ سَتُجَنِّدُونَ أَجْنَادًا جُنْدًا بِالشَّامِ وَ
مِصْرَ وَالْعِرَاقِ وَالْيَمَنِ قَالُوا فَخَرْنَا يَا
رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلَيْكُمْ بِالشَّامِ فَمَنْ
أَبَى فَلْيَلْحَقْ بِيَمَنِهِ وَلَيْسِقِ مِنْ غُدْرِهِ
فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ تَكَفَّلَ لِي بِالشَّامِ

(طب . عن أبي الدرداء)

RE. 136/7 (*Inneküm setücennidûne ecnâden; cünden bi's-şâmi ve misra ve'l-irâki ve'l-yemeni, kâlû: Fehar lenâ yâ rasûla'llâh! Kâle: Aleyküm bi's-şâmi, femen ebâ felyelhak bi-yemenihî, velyeskı bi-gudürihî, feinna'llâhe kad tekeffele lî bi's-şâmi.*)

(*Inneküm setücennidûne ecnâden*) “Yakında birkaç bölüğe ayrılacaksınız. (Cünden bi's-şâmi ve misra ve'l-irâki ve'l-yemeni)

Bir kısmınız Şam, Mısır, İrak ve Yemen’de olacak. (Kâlû) Dediler ki: “Hangi tarafta bulunalım?” Buyurdu ki:

(Aleyküm bi’ş-şâmi) “Şamdakilere katılın! (Femen ebâ felyelhak bi-yemenihî) Ona katılamazsanız, Yemen’e gidin, (velyeskı bi-gudürihî) ve onun göllerinin suyundan istifade edin! (Feinna’llâhe kad tekeffele lî bi’ş-şâmi) Allah-u Teâlâ bana Şam’ı tekefful etti.”

i. Amellerin Temizliği

Ahmed ibn-i Hanbel ve İbn-i Mâce, Muaviye RA’dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ كَالْوِعَاءِ إِذَا طَابَ أَسْفَلُهُ طَابَ
أَعْلَاهُ وَإِذَا فَسَدَ أَسْفَلُهُ فَسَدَ أَعْلَاهُ

(حم.ه. عن معاوية)

⁹ İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.295, no:7306; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.118, no:4143; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.192, no:337; Abdullah ibn-i Mübârek, *Cihad*, c.I, s.151, no:190; *Müsnedü’l-Hâris*, c.IV, s.148, no:1028; Buhârî, *Târih-i Kebir*, c.V, s.33, no:57; Ebü’d-Derdâ RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIV, s.153, no:38211; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IX, s.438, no:8767.

¹⁰ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.240, no:4189; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.156, no:414; Muaviye RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.23, no:5263; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IX, s.451, no:8820.

RE. 136/8 (*Inneme'l-a'mâlü ke'l-viâi, izâ tâbe esfelühu, tâbe a'lâhu, ve izâ fesede esfelühû, fesede a'lâhu.*)

Bu güzel bir ders, örnek.

(*Inneme'l-a'mâlü ke'l-viâi*) “Ameller bir kap gibidir. (*İzâ tâbe esfelühu, tâbe a'lâhu*) Kapın altı temizse, üstü de temizdir. (*Ve izâ fesede esfelühû, fesede a'lâhu*) Kapın altı bozursa, altındaki bozursa üstü de bozuk olur.”

İçi temiz, dışı da temizdir. İçi pis ise, tabiatıyla dışı da pis olacak.

j. Ameller Niyetlere Göredir

Ahmed ibn-i Hanbel, İmam Mâlik, Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, Neseî ve İbn-i Mâce, Hz. Ömer ibnü'l-Hattab RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹¹

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا

نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ

فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ

هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا

فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

(حم. مالك، خ. م. د. ت. ن. ه. عن عمر)

RE. 136/9 (*Inneme'l-a'mâlû bi'n-niyyeti, ve innemâ li-küllî'mriin mâ nevâ; femen kânet hicretühû ila'llâhi ve rasûlihî, fehicretühû ila'llâhi ve rasûlihî; ve men kânet hicretühû ilâ dünyâ yusîbühâ, evi'mreetin yetezevvecühâ, fehicretühû ilâ mâ hâcera ileyhi.*)

(*Inneme'l-a'mâlû bi'n-niyyeti*) “Ameller niyetlere göredir. (Ve *innemâ li-küllî'mriin mâ nevâ*) Herkes için aslanan niyet ettiği şeydir. (*Femen kânet hicretühû ila'llâhi ve rasûlihî*) Her kim Allah'a ve Rasûlü'ne hicrete niyet etti ise, (*fehicretühû ila'llâhi ve rasûlihî*) onun hicreti Allah'a ve Rasûlü'nedir. (*Men kânet hicretühû ilâ dünyâ yusîbühâ*) Her kim hicreti kendine isabet edecek bir dünyalığa, (*evi'mreetin yetezevvecühâ*) veya nikah edeceği bir kadına niyet etti ise, (*fehicretühû ilâ mâ hâcera ileyhi*) onun hicreti o niyet ettiğinedir.”

Ameller niyetlere göredir. Her şey niyete bağlıdır. Niyetin hayır ise, o iş hayır olur. Niyetin bozüksa, o da netice itibariyle bozuk olur.

---

¹¹ Buhârî, *Sahîh*, c.XXI, s.286, no:6439; Müslim, *Sahîh*, c.X, s.14, no:3540; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.202, no:1571; Neseî, *Sünen*, c.I, s.135, no:74; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.25, no:168; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.50, no:1; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.336, no:6837; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.73, no:142; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.488, no:7438; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.64, no:257; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.130, no:4736; Mâlik, *Muvatta'* (*Rivayet-i Muhammed*), c.III, s.491, no:982; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.125, no:890; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.14, no:2087; Hz. Ömer RA'dan.

Bunun da sebebi. Bir kadın Mekke'den Medine'ye gelmiş, müslüman kadın. Fakat o kadını da birisi gözüne kestirmiş, nikâhlanmak istiyormuş. O da kalkmış, Mekke'den Medine'ye gelmiş. Evvelki gelen kadın din için geliyor, bu da kadını almak için geliyor.

Şimdi buradaki niyet farklı. Bu da muhacir. Muhacir ama niyeti kadına muhacir. Öteki dine muhacir.

k. Gıpta Edilecek İki Şey

Taberânî, Abdullah ibn-i Amr RA'dan rivayet etmiş, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

إِنَّمَا الْحَسَدُ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ
الْقُرْآنَ فَقَامَ بِهِ فَأَحَلَّ حَلَالَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ
وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَوَصَلَ مِنْهُ
أَقَارِبَهُ وَرَحِمَهُ وَعَمِلَ بِطَاعَةِ اللَّهِ

(طب، عن ابن عمرو)

RE. 137/1 (*Inneme'l-hasedü fi'sneteyni: Raculün âtâhu'llâhu'l- kur'âne fe kâme bihî, feehalle halâlehu ve harrame harâmehû; ve raculün âtâhu'llâhu mâlen, fevasale minhü ekâribehû, ve rahimehu, ve amile bi-tâati'llâhi.*)

Hased dediği, burada gıptadır. Hased demek, bir insanın elindeki nimetin gitmesini istemek demektir. Mesela, bir adam zengin olmuş, “Bu adamın zenginliği elinden gitsin!” diye istiyor, bu hasettir. Bir de, “Onunki gibi bende de olsun!” derse, buna gıpta diyorlar.

Şimdi burada diyor ki;

(*Inneme’l-hasedü fi’sneteyni*) Gıpta iki şeyde olur:

(*Raculün âtâhu’llâhu’l-kur’âne fekâme bihî*) “Bir adama hafızlık vermiş Cenâb-ı Hak, Kur’an vermiş, gece gündüz Kur’an-ı Azimü’ş-şan’ı okuyor. (*Feehalle halâlehu ve harrame harâmehû*) Helâli helâl, haramı haram biliyor.”

Bu da istiyor ki: “Keşke ben de bunun gibi bir hafız olaydım, bir alim olaydım, bir hoca olaydım da ben de helâli haramı böyle güzelce bileydim!” diye istiyor. Bu bir.

(*Ve raculün âtâhu’llâhu mâlen*) “Bir adam ki ona da mal vermiş Cenaâb-ı Hak. (*Fevasale minhü ekâribehû, ve rahimehû, ve amile bi-tâati’llâhi*) O da onunla Akraba-i taallûkatına yardımlar yapıyor, hayırlar yapıyor, hasenatlar yapıyor.”

Fakat bu da istiyor ki: “Bende de böyle bir mal olsaydı, ben de bu gibi şeyler yapabilseydim.” diyor. Böyle istemesi caizdir.

---

¹² Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.81, no:231; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.424, no:1204; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.II, s.527, no:3542; Abdullah ibn-i Amr RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl c.XV, s.803, no:43191; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IX, s.463, no:8829.

I. İnsanın Gönlü

İbn-i Mâce, Taberânî ve Beyhakî, Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹³

إِنَّمَا سُمِّيَ الْقَلْبُ مِنْ تَقَلُّبِهِ إِنَّمَا مَثَلُ
الْقَلْبِ مَثَلِ رِيْشَةٍ بِالْفَلَاةِ تَعَلَّقَتْ فِي أَصْلِ
شَجَرَةٍ يُقَلِّبُهَا الرِّيحُ ظَهْرًا لِبَطْنٍ

(هـ . طب . هب . عن أبي موسى)

RE. 137/2 (*Innemâ sümmiye'l-kalbü min tekallübihî, innemâ meselü'l-kalbi meseli rîşetin bi'l-felâti, teallekat fî asli şeceretin yukallibühe'r-rîhu zahren li-batnin.*)

(*Innemâ sümmiye'l-kalbü min tekallübihî*)
“Kalbe daima döndüğü için kalp demişler.
(*Innemâ meselü'l-kalbi meselü rîşeti bi'l-felâti*)
Kalbin misâli bir boşluktaki bir kıl, tüy gibidir.
(*Teallekat fî asli şeceretin yukallibühe'r-rîhu zahren li-batnin*) Boşlukta olan bir şeyi, rüzgâr bazen altına, bazen üstüne böyle çevirir durur.”
Niçin? Boşlukta olduğu için...

¹³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.408, no:19677; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.I, s.346, no:1382; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.III, s.457; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.I, s.473, no:752; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.470, no:3190; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.385, no:35965; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.263; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.241, no:1210; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.2, no:8934.

Bir kuşun kanadı mesela bir yerde duruyor. Şimdi rüzgâr onu nereye esse oraya savurur. Sağdan geliyorsa sola, soldan geliyorsa sağa, rüzgârın gelişine tâbi. Nereye savurursa savurur, dayanamaz. Kalp de böyle gelen rüzgarlara dayanamaz. Ne taraftan gelirse o tarafa doğru meyleder. Bu hâl gözümüzün önünde.

Binâen aleyh o otu, o tüyü bir kayaya bağlarsan, rüzgâr onu götüremez, durur orada... İnsanın kalbi de öyledir ama müslüman gönlünü sağlam bir gönle bağlarsa, onu böyle iki tarafa döndüremezler. Açıktaki bir gönülse, o gönlü rüzgar iki tarafa çevirir durur; iyiye yahut kötüye...

Bundan anlaşılıyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَ
رَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

(Âl عمران: ۲۰۰)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'sbirû ve sâbirû ve râbitû, ve'ttekullè lealleküm tüflihûne*)
[Ey iman edenler, sabredin. Sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. Cihad için hazırlıklı ve uyanık olun, sınırlarda nöbet bekleyin! Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.]
(Âl-i İmran, 3/200)

Burada Allah-u Teâlâ'nın emirlerinden ve murabıtlıktan bahsediyor. Bu rabıtayı askerinin harpte atının bağlanmasından, huduttaki bekçiliklere kadar teşmil etmişlerse de

insanın gönlünü de bağlayacağı bir yer lazım! Gönlünü bağlayamadı mı bir yere, o gönül boşlukta duran bir ot gibi, bir tüy gibi döner durur. Pervane gibi döner durur. Bağlı değil bir yere. Bağlarsan rüzgâr da tesir etmez.

Bazı yerlerde kuyuların üzerinde su çeken pervaneler vardır. O, rüzgâr nereden gelirse o tarafa çevirir, aşağıdan da suyu çıkarır. Fakat onun bir bağlama şekli var, bağlandı mıydı, rüzgâr ne kadar çok olsa döndüremiyor onu... İnsanların kalbini de, gönül sahiplerine bağladınız mı, öyle gelen her fırtına çeviremez kalbinizi istediği tarafa...

Onun için bu gönülleri Rasûlüllah'ın gönlüne bağlamak için, Rasûlüllah'a bizi götürücü kimselerin gönlünü de bulmak boynumuzun borcu...

m. İlmin ve Hilmin Öğrenilmesi

Ebû Nuaym, Dâra Kutnî ve Hatîb-i Bağdâdî, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁴

إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ وَإِنَّمَا الْحِلْمُ بِالتَّحَلُّمِ وَمَنْ
يَبْتَغِ الْخَيْرَ يُعْطَهُ وَمَنْ يَتَّقِ الشَّرَّ يُوقَهُ

(حل. قط. فى الأفراد، خط. عن أبى هريرة)

RE. 137/3 (*Inneme'l-ilmü bi't-teallümi, ve inneme'l-hilmü bi't-tehallümi, ve men yebtağil-hayra yu'tahû, ve men yettakı's-şerre yûkahû.*)

(*Inneme'l-ilmü bi't-teallümi*) “İlim taallümlle, ilim sahiplerinden öğrenmekle olur. (Ve *inneme'l-hilmü bi't-tehallümi*), Hilim de tahallümlle, güzel ahlâk sahiplerinin yanında hizmet ederek öğrenilir. (Ve *men yebtaği'l-hayra yu'tahû*) Kim hayra ulaşmak isterse, ona hayır verilir. (Ve *men yettaki'ş-şerre yûkahû*) Kim şerden uzak durursa, o da korunur.”

Şimdi bakın, bu da hoş bir derstir.

İlim, muhakkak bir üstada gideceksiniz, bir mektebe gideceksiniz. Buna *elif* derler, buna *be* derler, başlatacaklar seni. Onun nihayeti yok gayri. Ama bir öğreticiden onu öğrenmek ile olur ilim... Öğreticinin önüne geçmedikçe ilmi öğrenemezsiniz. Hangi kısımda, hangi meslekte olursa olsun, mutlaka bir öğreticiye ihtiyacımız vardır. Eğer öğreticiye ihtiyacımız olmasaydı, yalnız kitaplardan öğrenebilseydik, bugün hiç mekteplerin birisine ihtiyaç kalmazdı. Alırız kitabı, “Doktorluk bundan ibaret, mühendislik de bundan ibaret, eczacılık da bundan ibaret...” derdik, hiçbir üstada gitmeye lüzum kalmazdı.

---

¹⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.118, no:2663; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.209, no:2103; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s. 342, no:1367; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.340, no:538; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.127, no:4744; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.247, no:29317; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.469, no:8845.

Fakat ilim ancak teallüm ile, üstaddan talebeye nakil ile olur. Hangi ilim olursa olsun... İlk devirlerde kitaplara yazıların yazılmasına, bu hadislerin yazılmasına bir kısım insanlar itiraz etmişler; “Yok!” demişler, “Biz nasıl Rasûlüllah’ın ağzından, fem-i saadetinden aldığımız, onlar da alsınlar bizden... Yazarsanız başka şeyler karışır içerisine.” demişler.

Fakat o zamandaki insanlar bu zamanda bulunur mu?

Şimdi mesela biz, camide vaaz dinliyoruz. Diyelim yüz kişi dinledi. Camiden çıkarken çevirsek de, “Kardeş bugünkü hoca efendi ne söyledi, söyler misin bana?” desek, yüzü de ayrı söyler. Birbirini tutturamazlar. Kimisi uyumuştur, kimisi başka bir şey düşünüyordur, kimisi şöyledir böyledir. Herkes ayrı ayrı, anladığına göre bir şeyler söylerler.

Demek ki bizim gönüllerimiz sözlere bağlanamıyor. Ama Rasûlüllah’ın söylediği vakitte sözü, sanki bir kayaya yapışır gibi ashab-ı kiram’ın gönüllerine yapışmış. 100 kişi naklediyor aynı sözü. “Rasûlüllah bunu böyle söyledi.” diye 100 türlü raviden aynı söz aynı tabirle çıkıyor. Ama bugün bizim sözümüzden bir tanesini şöyle doğru söyleyebilecek cemaat nâdir bulunur. Bu da gönüllerimizin çok dağınık oluşundan ileri geliyor.

Bugün bir misâl daha var. Bir su, hangi su olursa olsun, ne kadar büyük olursa olsun. Mesela Fırat var bizim, büyük sular. Büyük sular olmakla beraber bunu böyle ayırın,

bölün kanallara... Aşağıya doğru o bir parçasını alır, o bir parçasını alır. Aşağıda bakarsın hiç su kalmamış, dağıldı su.

Neden? O bir parça aldı, o bir parça aldı, o bir parça aldı aşağıya su kalmadı. O kadar büyüklüğü ile beraber su taksim olunca bir şey kalmadı. E bu gönlü de birçok şeylere böyle dağıtırsan perişan olur, aklında bir şey kalmaz. Onun için işi sıkı tutmak lazım!

Bu dünyaya biz Allah'ı irfan için gelmişiz. Bu irfanı elde edip, irfan ile âhirete göçüp gitmek lazım. Sevgi irfandan doğacak. Çünkü görmediğinizi, bilmediğinizi nasıl seveceksiniz ya?

Onu duyarak, bilerek, anlayarak gönlümüz oraya doğru gidecek, sonra seveceğiz. Allah o sevgiyi gönlümüze versin...

İlim nasıl teallüm ile öğreniliyorsa hilm de tehallüm ile, ahlâk da ahlâk sahiplerine olan hizmet ile öğrenilir.”

Bir hayvanı nallamak için bile bir nalbanta hizmet edeceksin. Bakacaksın o nasıl vuruyor çekici, çiviyi nasıl tutturuyor.

Ahlâkı da güzel ahlâk sahiplerinden öğreneceksin. İyi ahlâk sahipleri ile düşer kalkarsanız, o ahlâk size oradan geçer. Kötü kimselerle düşer kalkarsanız, kötü ahlâk oradan size geçer. Binâen aleyh ilim nasıl teallüm ile oluyorsa, hilm de tehallüm ile, ahlâk sahiplerinden ahlâkı almak suretiyle olacak.

(*Ve men yebtaği'l-hayru yu'tàhu, ve men yetteki's-şerra yûkahû.*) “Hayır isteyenlere hayır verilir, şerden korunmak isteyenler de muhafaza olunur.”

İbn-i Abbas RA'ın yanında bir adamı çok methediyorlar. Ama diyorlar ki, “Filan filanla da düşer kalkar.”

“Eh!” diyor, “Kulak asmayın! Düşüp kalktığı adam kötüyse, o muhatabı kötülüğe gidecektir, o da düşecektir o kötülüğe.”

“—Filan adam ibadeti taatı pek o kadar değil ama filan filan iyilerle de daima temasta...”

“—E merak etmeyin, o adamlar onu ibadete, hayırlara çekecektir.”

Yani insanlar görüştükleri insanların tesirinde kalır. Şimdi hepiniz iyi bilirsiniz, mıknatıs denilen bir demir parçası var, bir de mıknatıs olmayan bir parça var. Ona sürüyorsunuz onu iğneleri tutuyor. Bu hiç mıknatıslı olmadığı halde ona teması neticesinde iğneyi bu da kaldırıyor. Ama muvakkat kaldırıyor. Oradan bir kuvvet aldı, o aldığı kuvvetle oradaki iğneyi mıknatıs gibi bu da çekiyor.

Neden? O mıknatısla temasının neticesi oluyor. İyi insanlarla böyle irtibat sıklaşınca, onun hâli ötekisine intikal eder, hiç haberi olmaz. Ahlâk sârîdir: iyi ile temas edersen iyilik geçer, kötü ile temas edersen kötülük geçer.

Allah hepimizi daima iyileri bulup iyilerle beraber olan kullarından eylesin...

n. Güzel Konuşan Münafık

Abd ibn-i Humeyd ve Beyhakî Hz. Ömer RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁵

إِنَّمَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ كُلَّ مُنَافِقٍ عَلِيمٍ
يَتَكَلَّمُ بِالْحِكْمَةِ وَيَعْمَلُ بِالْجَوْرِ

(عبد بن حميد، هب . عن عمر)

RE. 137/4 (*Innemâ ehâfu aleyküm, külle münâfikın alîmin, yetekellemü bi'l-hikmeti, ve ya'melü bi'l-cevri.*)

(*Innemâ ehâfu aleyküm*) “Ben sizin için korkarım, (*külle münâfikın alimin*) her alim münafıktan; (*yetekellemü bi'l-hikmeti*) hikmetle söz söyler, (*ve ya'melü bi'l-cevri*) ve zalimane amel eder.”

Çok güzel konuşuyor. Konuşuyor, konuşmasına bayılırsınız, lafı çok güzel. Ama münafıktır. Bu münafıkların konuşup da sizi aldatmalarından korkuyorum.”

Böyle münafıklar belirecek ileride, o münafıklar sizin karşınızda çok güzel konuşacaklar. Siz de bunların konuşmalarına bayılıp, aldanıp, onların yoluna giderseniz, size çok acırım.

---

¹⁵ Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.32, no:11; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.285, no:1777; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.199, no:29044; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.455, no:8811.

Çok güzel konuşuyor, bayıltıyor; haklı söz, doğru söz söylüyor. Ama kendisinin hiç ona ittibatı yok. Hikmetle söylediği sözlerle hiç ilgisi yok. Bilakis zıddını yapıyor.

Meselâ farz ediniz ki, içkinin haramlığını, fenalığını, kötülüğünü gayet bariz bir şekilde size anlatıyor, siz de nefret ediyorsunuz, “Aman bir daha bunu içmeyeyim!” diyorsunuz. Çok güzel. Dinlediniz, baktınız adam hakikaten çok güzel söylüyor. Fakat akşamüstü baktınız ki, o adam meyhanede oturmuş içiyor.

“—Yahu bu adam değil miydi bize dün bu sözleri söylüyordu, bak bak bak! Hay Allah’ın belası! Demek ki uydurmuş bu adam.” diyorlar.

İnsanların yoldan çıkmasına bu gibi insanlar sebep oluyor.

Bursa’da bulunduğum bir vakit bir adamcağız gördüm; sarı sakallı, hocavari elbise üzerinde, yüzü de beyaz böyle. Hoşuma da gidiyor adam. Sonra kimdir bu diyerekten sordum. Adam da bize çok güzel sözler söyledi, dili de güzel, yabancı olduğu hiç anlaşılmıyor.

Neyse, İstanbul Ermenilerinden birisiymiş meğer. İstanbul’da büyümüş, İstanbul terbiyesi görmüş ama şalvar giymiş, sakal salmış filan. Bize dediler ki:

“—Bu adam bize iyi şeyler anlattı ama, biz bunları her akşam filan yerde içki içerken görüyoruz.” dediler.

Camiden da çıkmıyor ama, meğer insanların kontrolüne gelmiş mikrobun birisiymiş. Allah Ümmet-i Muhammed’i şerlerinden muhafaza etsin...

o. Ben de Sizin Gibi Bir Beşerim

Müslim, İbn-i Hibbân ve Taberânî, Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁶

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِّنْ دِينِكُمْ فَخُذُوا

بِهِ وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِّنْ رَأْيٍ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ

(م. حب. طب. عن رافع بن خديج)

RE. 137/5 (*Innemâ ene beşerun; izâ emertüküm bi-şey'in min dîniküm fehuzû bihî, ve izâ emertüküm bi-şey'in min re'yin, feinnemâ ene beşerun.*)

(*Innemâ ene beşerun*) “Ben de bir beşerim; (*izâ emertüküm bi-şey'in min dîniküm fehuzû bihî*) dine ait bir şey söylersem, onunla amel edin! (*Ve izâ emertüküm bi-şey'in min re'yin*) Dünyaya ait söylediklerime mutlaka itaat etmeniz şart değildir, Tahminlerimde yanılabilirim; (*feinnemâ ene beşerun*) çünkü ben de bir beşerim!”

Ashab-ı kiramdan bazı kimseler, erkek hurma çiçekleriyle dişleriyle aşılarken, Peygamber SAS yanlarına geldi:

---

¹⁶ Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.53, no:4357; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.280, no:4424; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.202, no:23; Râfi' ibn-i Hadîc RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.464, no:32176; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.477, no:8865.

“–Ne yapıyorsunuz?” dedi.

“–Hurmaları aşıyoruz.” demişler.

“–Siz bunu yapmasanız da hurma olur.” demiş.

Aşılamayı bırakmışlar. O yıl hurmalar küçük küçük olmuş, iyi bir verim olmamış.

Peygamber SAS daha sonra onlara tekrar uğradı;

“–Hurmalarınız ne durumdadır?” diye sordu.

“–Sen aşılamasanız da olur dedin, biz de aşılamadık. Bak bu sene mahsul güzel olmadı.” demişler.

Bunun üzerine buyurmuş ki:

“–Din hakkında benim söylediklerimi tatbik edin! Dünya için söylediklerimde ise, yanılabilirim. Ben de bir beşerim.”

Bu konuda başka bir hadis-i şerif şöyle:

Ahmed ibn-i Hanbel ve İbn-i Mâce, Hz. Talhâ RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁷

إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَإِنَّ الظَّنَّ يُخْطِئُ وَيُصِيبُ
وَلَكِنْ مَا قُلْتُ لَكُمْ قَالَ اللهُ فَلَنْ أَكْذِبَ عَلَى اللهِ

(حم . ه . عن طلحة)

RE. 137/6 (*Innemâ ene beşerun mislüküm, ve inne'z-zanne yuhtüü ve yusîbü, velâkin mâ kultü leküm kâle'llàhu, felen ekzibe ale'llàhi.*)

(*Innemâ ene beşerun mislüküm*) “Ben de sizin gibi beşerim. (*Ve inne’z-zanne yuhtiü ve yusîbü*) Bazen zanlar isabet eder, bazen de isabet etmeyebilir. (*Velâkin mâ kultü leküm kâle’llâhu*) Ben ‘Allah böyle dedi’ diye bir şey desem, onu zapt edin! (*Felen ekzibe ale’llâhi.*) Allah’ın sözüdür, onda yalan olmaz.” Ama kendimden söylediklerimde yanlılabilirim.

p. Medine’de İyiler Kalır

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhârî, Müslim, Tirmizî, Neseî ve İbn-i Hibbân, Câbir ibn-i Abdullah RA’dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁸

إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكَبِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا
وَتَنْصَعُ طَيْبَهَا

(حم.خ.م.ت.ن.حب.عن جابر)

---

¹⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.332, no:2461; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.162, no:1395; Hz. Talha RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.465, no:32180; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c. IX, s.479, no:8871.

¹⁸ Buhârî, *Sahîh*, c.XXII, s.155, no:6671; Müslim, *Sahîh*, c.VII, s.130, no:2453; Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.428, no:3855; Neseî, *Sünen*, c.XIII, s.82, no:4114; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.385, no:15171; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.430, no:7808; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.50, no:3732; Mâlik, *Muvatta’*, c.V, s.1305, no:3306; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.IV, s.282, no:1497; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.III, s.660, no:5829; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

RE. 137/7 (*Inneme'l-medînetü ke'l-kîri, tenfî hubusehâ, ve tensau tayyibehâ.*)

Medine-i Münevvere bir acayip diyardır.

(*Inneme'l-medînetü ke'l-kîri*) “Medine körüklü demirci ocağı gibidir. (*Tenfî hubusehâ*) Kötülerini yok eder, (*ve tensau tayyibehâ*) iyilerini bırakır.”

Demirci demiri koyar ocağa, ateşi körükler. Demirin kirlerini nasıl gideriyorsa o ateşin harareti, Medine de böyledir. Kötülerini atar, iyilerini bırakır orada...

r. Kolaylaştırın, Zorlaştırmayın!

Tirmizî ve Neseî, Ebû Hüreyre RA'dan; Müslim, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁹

إِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ

(ت. ن. ن. عن أبي هريرة؛ م. عن أنس)

RE. 137/8 (*Innemâ bü'istüm müyessirîne, ve lem tüb'asû muassirîne.*)

(*Innemâ bü'istüm müyessirîne*) “Siz ancak kolaylaştırıcı olarak gönderildiniz; (*ve lem tüb'asû muassirîne*) zorluk çıkarıcı olarak gönderilmediniz.”

Onun için, kolaylık gösterin. Zorluğa götürmeyin. Zorluk tarafını göstermeyin, daima kolaylaştırın, müjdeleyin!

s. Dünyada Bir Yolcu Gibi Olun!

Ebû Ya'lâ, Taberânî, Beyhakî, Ebû Nuaym ve Ziyâü'l-Makdisî, Habbâb RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²⁰

إِنَّمَا يَكْفِي أَحَدَكُمْ مَا كَانَ فِي الدُّنْيَا

مِثْلُ زَادِ الرَّائِبِ

(ع. طب. والباوردی، هب. حل. ض. عن خباب)

RE. 137/9 (*Innemâ yekfî ehadüküm mâ kâne fi'd-dünyâ, mislü zâdi'r-râkibi.*)

(*Innemâ yekfî ehadüküm*) “Sizden birisi için yeterlidir, (*mâ kâne fi'd-dünyâ*) dünyada bulunduğu müddetçe, (*mislü zâdi'r-râkibi*) yolcu azığı kadar bir şey...”

Yolcu bir adama ne lazım?

Yolcu, atına binmiş gidiyor yahut yayan gidiyor, ne alacak?

---

¹⁹ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.369, no:213; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.251, no:137; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.452, no:324; Neseî, *Sünen*, c.,I, s.102, no:56; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.239, no:7254; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.428, no:4038; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.75, no:54; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.150, no:297; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.278, no:5876; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.405, no:8053; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.210, no:3119; Ebû Hüreyre RA'dan.

²⁰ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.77, no:3695; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.307, no:10401; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.451; Habbâb RA'dan.

İşte şu kadarcık bir ekmek alır, bir de arkasına paltosunu alır, eline de bir şemsiye alırsa alır. İşte bu gibi, zaruri ihtiyacı neyse onu alır. Fazla bir şey alamaz çünkü yolcudur, taşıyamaz. Onlar, alacağı şeyler çok olursa, götüremez.

Binâen aleyh, sizin haliniz de bundan ibarettir. Dünyadan fazla yük alırsanız, sonra ayrılışınız zor olur buradan, ağlarsınız.

Seni maksadına eriştirecek şey ne kadar ise, o kadarını al! Sıcaktan soğuktan, açlıktan susuzluktan seni koruması için ne lâzımsa o kadarını al! Ondan sonrası hem mes'uliyettir, hem de gönlümüzün dağılarak Allah'a olan muhabbetimizin eksilmesine sebep olur.

Şimdi bu dünyada bir hayatımız var. Bir gün gelecek, öleceğiz. Ölünce, bu vücut tamamı ile toprağa inkilab edecek.

Meselâ orada da güzel bir şey söyledi:

Rasûlüllah'ı severiz, Ebû Bekir'i severiz, ashabı severiz. Ama bugün, peygamberler müstesna, diğerlerinin kabirlerini açsak, hepsi bugün toprağa inkilab etmiştir. Hiçbir eczaları kalmamıştır. Bugün o eczaları toprağa inkilab ettiği halde, gönüllerimizde onların sevgisini bırakan bir şey var. Onları seviyoruz gönüllerimizde ama cesetleri kalmadı ortada. Bin sene evvel, bin küsür sene evvel gittiler ahirete çoktan... Hayatları yok bugün ortada ama seviyoruz, gönüllerimizde onların sevgisi var.

Şimdi bizim de bu hayatımız var ya. Bu hayatımızda Cenâb-ı Hak bizi o kadar muntazam, mükemmel yaratmıştır ki, daha bugün dünya o mükemmeliyete binlerce, yüz binlerce yıl sonra erişemez. Allah bizi o kadar mükemmel yaratmıştır. Teybi içinde, bütün vücudumuz teyp olarıktan çalışıyor. Hani defter-i âmâl diyoruz ya, o defter-i âmâl vücudumuzdaki bütün hasılat nelere oraya alıyorlar. Nasıl ki siz teybi istediğiniz zaman da hangi bandı koyuyorsanız o bant size söylüyor geçmiş devrin hadiselerini. Yarın huzur-u Rabbi'l-âlemîn'de; (*İkra' kitâbeke*) denildiği vakitte teypler tıngır tıngır hepimizin halini söyleyecek. Başka bir şeye lüzum yok.

O gönül teybinin çok temiz olması lazım ki, ona kalp diyoruz biz. Oraya kötü bir şey koymayalım ki, yarın huzur-u Rabbi'l-âlemîn'de okumaya başladığı vakitte yüzümüzün kızartısından, "Yer yarılrsa da yerin altına girsek!" diye bakarız Allah esirgeye...

Onun için daimâ tevbe edip o kötü hareketlerimizi oradan sildirerek, yerine iyi şeyler koymaya gayret etmeliyiz.

Gönül en mühim bir şeydir. Orası nazargâh-ı ilâhi olan yerdir. Başka yere bakmıyor Allah, gönle bakıyor. Gönül iyi ise ne mutlu o kula... Gönül çirkin ve kötü şeyler düşünüyorsa... Hatta kötü şeyler düşünüyorsa meselâ, günah olarak yazılmaz defterine ama, o düşüncelerinden dolayı büyükler kendilerini mes'ul addetmişler. Kötü düşünceye bile gönülde yer vermemişler.

Onun için gönlün iyiliği vücudun iyiliğinden daha ehemmiyetlidir. Binâen aleyh vücut ölürse ölsün varsın, nasıl olsa ölecek o vücut. Gönül ölürse, o fena... Gönül ölürse, nasıl bu vücut öldüğü vakitte bir daha dirilmiyor. Gönül öldükten sonra bir daha ona söz geçiremezsin. Onun için kâfirlere Allah ölüdür diyor.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

(الروم: ١٩)

(Yuhricu'l-hayye mine'l-meyyiti ve yuhricü'l-meyyite mine'l-hayyi ve yuhyi'l-arda ba'de mevthâ ve kezâlike tuhracûne) “Allah, diriye ölüden çıkarır, ölüyü de diriden çıkarır. Ölümünden sonra yeryüzünü diriltir. Siz de (mezarlarınızdan) işte böyle çıkarılacaksınız.” (Rûm, 30/19)

Bazen kâfirden bir ehl-i iman zuhur edebilir. Anası babası gâvur birçok insanları görüyoruz, imana geliyorlar. Ama babası gâvur, anası gâvur, bütün sülalesi gâvur. Ama onun müslüman oluşu Allah'ın lütfudur ona... Onu bir gâvurdan meydana getiriyor işte. O gâvura meyyit diyor Allah.

Şimdi insandaki ölümlük de gönüldeki ölümlüktür. Gönlü öldü müydü, cesedi ister kalsın ister kalmasın hiç kıymeti yok.

Allah cümlemizi affetsin de o gönüllerimizi hayatta tutabilecek âmâl-i salihaları hepimize nasib ü müyesser eylesin...

Zevk ü sefanın sonu gelmez.

t. Peygamber SAS Efendimizin Soyu

İbn-i Sa'd Muhammed ibn-i Ali ibn-i Hüseyin Rh.A'ten rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²¹

إِنَّمَا خَرَجْتُ مِنْ نِكَاحٍ وَلَمْ أَخْرُجْ مِنْ سِفَاحٍ
مِنْ لَدُنْ آدَمَ لَمْ يُصِبْنِي مِنْ سِفَاحٍ أَهْلِ
الْجَاهِلِيَّةِ شَيْءٌ لَمْ أَخْرُجْ إِلَّا مِنْ طُهْرَةٍ

(ابن سعد عن محمد ابن علي ابن حسين مرسل)

RE. 137/10 (*Innemâ haractü min nikâhin, ve lem ahruc min sifâhin, min ledün âdeme lem yusibnî min sifâhin ehli'l-câhiliyyeti şey'un; lem ahruc illâ min tuhratin.*)

(*Innemâ haractü min nikâhin*) “Ben daima evlilik sonucu, nikâhlanmış iki eş arasından, onların meşru evlâdı olarak dünyaya gelmiş insanların devamıyım. (*Ve lem ahruc min sifâhin*) Bende ve benden geriye doğru dedelerimin içinde zinadan meydana gelmiş bir kimse yoktur. Yâni daima evlilik yoluyla, meşrû yolla kurulmuş olan soylu ailelerin evlatları olmuşlardır benim ecdadım.”

²¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.429, no:32015; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.498, no:8921.

(Min ledün âdeme lem yusibnî min sifâhin ehli'l-câhiliyyeti şey'ün) Âdem AS'dan anne ve babama gelinceye kadar, cahiliye zamanının gayri meşru hiçbir şey bana isabet etmedi; (lem ahruc illâ min tuhratin) ancak temiz ve nikâhlı kimselerin soyundan geldim.”

u. Peygamber Efendimiz'in Cebrâil AS'ı Görmesi

Tirmizî, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

إِنَّمَا ذَلِكَ جِبْرِيلُ مَا رَأَيْتُهُ فِي الصُّورَةِ
الَّتِي خُلِقَ فِيهَا غَيْرَ هَاتَيْنِ الْمَرَّتَيْنِ رَأَيْتُهُ
مُنْهَبِطًا مِنَ السَّمَاءِ سَادًّا عِظَمَ خَلْقِهِ مَا
بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

(ت، حسن صحيح عن عائشة) (سألت رسول الله عن قوله: وَلَقَدْ رَأَهُ نَزْلَةً أُخْرَى

(النجم: ١٣)، وَلَقَدْ رَأَهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ (التكوير: ٢٢) قال فذكره)

RE. 137/11 (Innemâ zâlike cibrîlü mâ raeytühu fi's-sûreti'lletî hulika fîhâ, gayra hâteyni'l-merreteyni, raeytühu münhebitan mine's-semâi sedden izamu halkihî, mâ beyne's-semâi ve'l-ardi.)

(Innemâ zâlike cibrîlü mâ raeytühu fi's-sûreti'lletî hulika fîhâ, gayra hâteyni'l-merreteyni) “Cebrail AS'ı kendi suretile iki yerde gördüm. (Raeytühu münhebitan mine's-

semâi sedden izamu halkihî, mâ beyne's-semâi ve'l-ardi) Büyüklüğü yer ile gök arasını dolduruyordu.”

Cenâb-ı Peygamber Cebrail AS'ı asıl sıfatıyla iki kere görmüş. Ekseriyetle bir insan sıfatında gelirmiş. Genellikle *Dıhyetü'l-Kelbî* suretinde gelirmiş. O güzel bir adammış, onun kılığına girermiş. Bazen başka şekillerde de geldiği olmuş. Ama asıl sıfatıyla iki kere görmüş ki, şark ile garp arasını dolduruyormuş büyüklüğü.

Hız. Aışe Rasûlüllah Efendimiz'e řu ayetleri sormuş:

قَوْلُهُ وَلَقَدْ رَأَاهُ نَزْلَةً أُخْرَى

(النجم: ۱۳)

(*Ve lekad raâhu nezleten uhrâ*) “And olsun onu, önceden bir defa daha görmüřtü.” (Necm, 53/13)

وَلَقَدْ رَأَاهُ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ

(التكوير: ۲۲)

(*Ve lekad raâhu bi'l-ufuki'l-mübîn*) “Andolsun ki, onu apaçık ufukta görmüřtür.” (Tekvîr, 81/23)

Onun üzerine Rasûlüllah SAS Efendimiz bu hadis-i řerifi ifade buyurmuşlar.

v. şaşırtıcı Önderler

Tirmizî, Sevban RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²²

إِنَّمَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَئِمَّةَ الْمُضِلِّينَ

(ت. صحيح عن ثوبان)

RE. 138/1 (*Innemâ ehâfü alâ ümmetî, el-eimmete'l-mudillîne.*)

Buradaki imam namaz imamı değil de öncü. İnsanlara öncü olanlar, milletin önündeki insanlar.

(*Innemâ ehâfü alâ ümmetî*) “Ümmetim için korkarım, (*el-eimmete'l-mudillîne*) dalâlete düşürücü imamlardan, şaşırtıcı önderlerden...”

Allah cümlemizi afv u mağfiret eylesin...
Tevfikat-ı samedâniyyesine mazhar eylesin...
Şu fâni dünyada evâmiri ilahîye imtisal ile,
gönüllerini sevgi ile dolduran, Allah sevgisi ile dolduran bahtiyar kullarından eylesin cümlemizi... *El-fâtihah!*

²² Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.172, no:2155; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.322, no:3710; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.278, no:22447; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:209; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.221, no:7238; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.193, no:1166; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.430, no:9215; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.289; Sevbân RA'dan.

SERVER
Kürsü

Mehmed Zâhid KOTKU
İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)